

ORGANIZACJE POŻYTKU PUBLICZNEGO

STATUS ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO

Od 1 stycznia 2004 r. organizacje pozarządowe oraz organizacje kościelne mogą się ubiegać się o **status organizacji pożytku publicznego**.

O status organizacji pożytku publicznego może się ubiegać organizacja pozarządowa, która prowadzi działalność na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy wyodrębnionej ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną (w odniesieniu do stowarzyszeń działalność może być prowadzona również na rzecz członków). Jej działalność statutowa musi dotyczyć realizacji zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy oraz zapewnić przejrzystość działalności merytorycznej i finansowej, a także wewnętrzną kontrolę i sprawozdawczość¹.

---

¹ Za działalność pożytku publicznego uznano działalność prowadzoną w sferze zadań publicznych obejmującą następujące zadania (art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie /Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm./):

1. pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- 1a. zapewnienia zorganizowanej opieki byłym żołnierzom zawodowym, którzy uzyskali uprawnienie do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatantom,
2. działalność charytatywną,
3. podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
4. działalność na rzecz mniejszości narodowych,
5. ochronę i promocję zdrowia,
6. działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
7. promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
8. upowszechnianie i ochronę praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
9. działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
10. działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
11. naukę, edukację, oświatę i wychowanie,
12. krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży,
13. kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji,
14. upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
15. ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego,
16. porządek i bezpieczeństwo publiczne oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym,
17. upowszechnianie wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa,
18. upowszechnianie i ochronę wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji,
19. ratownictwo i ochronę ludności,
20. pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
21. upowszechnianie i ochronę praw konsumentów,
22. działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami,
23. promocję i organizację wolontariatu,
24. działalność wspomagającą technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz jednostki kościelne (jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego) w wyżej wymienionej działalności.

Organizacja pozarządowa chcąc uzyskać status pożytku publicznego musi ponadto spełnić szereg wymogów określonych w art. 20 ustawy tj:

1. prowadzić działalność pożytku publicznego jako wyłączną działalność statutową organizacji, co oznacza, że wszystkie cele statutowe organizacji muszą pokrywać się z zakresem zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy;
2. prowadzić jedynie pomocniczą działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji celów statutowych bądź nie prowadzić działalności gospodarczej w ogóle;
3. cały dochód przeznaczać na działalność pożytku publicznego;
4. mieć statutowy kolegialny organ nadzoru i kontroli (w przypadku stowarzyszenia - komisja rewizyjna, a w przypadku fundacji - np. Rada Fundacji lub inny organ wyposażony w funkcje nadzorcze i kontrolne) niezależny od organu zarządzającego organizacji;
5. zapewnić (np. w statucie organizacji) nie łączenie przez tę samą osobę funkcji w organie nadzoru i kontroli z funkcją w zarządzie. Co więcej w zarządzie nie mogą zasiadać osoby będące członkami rodziny lub krewnymi osób zasiadających w organie kontroli;
6. zapewnić stanowiska w organach organizacji jedynie osobom niekaranym za przestępstwa popełnione z winy umyślnej;
7. Nie wypłacać na rzecz osób zasiadających w organie kontroli diet i zwrotu kosztów nie wyższych niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, **czyli w 2007 r. maksymalnie 2897,35 zł.**
8. mieć statutowy lub określony w aktach wewnętrznych zakaz:
  - przekazywania lub wykorzystywania majątku organizacji na rzecz członków, pracowników, członków organów organizacji oraz osób im bliskich na innych zasadach niż w stosunku do osób nie związanych z organizacją,
  - udzielania pożyczek członkom, członkom organów organizacji, pracownikom lub ich rodzinom,
  - dokonywania na innych zasadach, niż w oparciu o porównywanie ofert, zakupów towarów i usług u przedsiębiorców, w których uczestniczą członkowie organizacji, członkowie organów organizacji, pracownicy, a także członkowie rodziny wyżej wymienionych osób,
  - wykorzystywania majątku organizacji przez jej członków, członków jej

organów, pracowników lub ich rodzin na zasadach innych niż w stosunku do innych osób. W chwili obecnej trudno jest przewidzieć w jaki sposób zapis ten będzie interpretowany przez sąd rejestrowy, ale istnieje zagrożenie, że przeszkodą w uzyskaniu statusu organizacji pożytku publicznego mogą być dość popularne w statutach stowarzyszeń zapisy o tym, że członkowie stowarzyszenia mogą nieodpłatnie korzystać z majątku i urządzeń stowarzyszenia.

Status pożytku publicznego uzyskuje organizacja spełniająca ww. wymogi, z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego. Odpowiedni formularz, który należy złożyć do KRS w celu uzyskania statusu pożytku publicznego, został wydany przez Ministra Sprawiedliwości. Rejestracja statusu nie podlega opłatom sądowym. Natomiast informacja o uzyskaniu statusu organizacji pożytku **publicznego jest ogłaszana w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, co wiąże się z koniecznością poniesienia opłaty za ogłoszenie w wysokości 500 złotych.** W przypadku, gdy organizacja pożytku publicznego przestanie spełniać ww. wymagania sąd rejestrowy z urzędu wykreśla ją z KRS-u.

NADZÓR NAD ORGANIZACJAMI POŻYTKU PUBLICZNEGO

Kto sprawuje nadzór nad organizacjami pożytku publicznego?

Nad działalnością organizacji pożytku publicznego w zakresie korzystania z uprawnień wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego nadzór będzie sprawował minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego (obecnie - minister pracy i polityki społecznej). W odniesieniu do organizacji pożytku publicznego działających w zakresie ratownictwa i ochrony ludności nadzór będzie sprawował minister właściwy ds. wewnętrznych (obecnie - minister administracji i spraw wewnętrznych).

Nadzór ministra nie zastępuje istniejącego nadzoru i kontroli **wykonywanej nad organizacjami pozarządowymi przez inne uprawnione podmioty (m.in. właściwy minister - w przypadku fundacji oraz starosta w przypadku stowarzyszeń).**

Kontrolę organizacji pożytku publicznego zarządza minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego z własnej inicjatywy lub na wniosek organu administracji publicznej (np. starosty powiatu). Wszczętą kontrolę minister może zlecić do

przeprowadzenia właściwemu, ze względu na położenie siedziby organizacji, wojewodzie. Minister może także wystąpić z wnioskiem o skontrolowanie określonej organizacji do innych rządowych i samorządowych instytucji kontrolnych (np. regionalnych izb obrachunkowych, które uprawnione są do kontroli gospodarki finansowej organizacji pozarządowych w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznawanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego).

Osoby, które przeprowadziły kontrolę sporządzają protokół pokontrolny, podlegający podpisaniu przez kontrolerów oraz osobę (-y) składające oświadczenia woli w imieniu organizacji (zazwyczaj - członkowie zarządu). Jeżeli przeprowadzona kontrola wykazała nieprawidłowości, to protokół powinien zawierać informację o naruszeniach oraz o terminie, w ciągu którego powinny być usunięte (min. 30 dni).

Jeżeli organizacja pożytku publicznego nie usunie uchybień stwierdzonych w protokole pokontrolnym, minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego może zwrócić się do Krajowego Rejestru Sądowego o wykreślenie z rejestru informacji o statusie organizacji pożytku publicznego.

Organizacja pozarządowa, która utraciła status pożytku publicznego ma m.in. obowiązek wykorzystania w ciągu pół roku środków pochodzących ze zbiorów publicznych na własną działalność statutową lub przekazania ich na rzecz innej organizacji pożytku publicznego.

PRZYWILEJE ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO JAKIE PRZYWILEJE UZYSKA ORGANIZACJA POŻYTKU PUBLICZNEGO?

Od 1 stycznia 2004 r., a faktycznie od momentu ich rejestracji organizacje pożytku publicznego uzyskały między innymi zwolnienia z:

- podatku dochodowego od osób prawnych (dotyczy to dochodów przeznaczonych na cele statutowe z wyłączeniem działalności gospodarczej oraz co jest rozwiązaniem nowym, przeznaczanych na nabycie obligacji Skarbu Państwa lub bonów skarbowych oraz obligacji wyemitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, a także przeznaczonych na nabycie innych papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu oraz na nabycie jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych),
- podatku od nieruchomości (wysokość stawek podatku od nieruchomości, na

nieruchomości zajęte przez organizacje pożytku publicznego na prowadzenie odpłatnej działalności statutowej, nie może być wyższa niż 0,50 zł od 1 m² powierzchni - w przypadku gruntów i 5,93 zł od 1 m² powierzchni użytkowej - w przypadku budynków lub ich części),

Całkowicie zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte przez organizacje pożytku publicznego na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego.

- opłaty skarbowej (zwolnienie to dotyczy organizacji pożytku publicznego, które składają podania, występują z wnioskiem o dokonanie czynności urzędowej lub z wnioskiem o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia, bądź wystawiają dokumenty - wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego),
- opłat sądowych (w tym opłat z tytułu wpisów w Krajowym Rejestrze Sądowym),
Zwolnienie z opłat sądowych nie obejmuje spraw związanych z prowadzoną przez organizacje działalnością gospodarczą.
- podatku od czynności cywilnoprawnych (zwolnione są organizacje pożytku publicznego, ale tylko wtedy, gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy nieodpłatnej działalności pożytku publicznego).

Organizacje pożytku publicznego mogą nabywać prawo użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego na preferencyjnych zasadach. Oznacza to że:

- **minister właściwy do spraw Skarbu Państwa będzie mógł dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego,**

W przypadku niewykorzystania nieruchomości na cel określony w umowie, a także w razie utraty przez organizację statusu organizacji pożytku publicznego - następuje odwołanie darowizny.

- właściwy organ za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, będzie mógł udzielić bonifikaty od ceny ustalonej zgodnie z art. 67 ustawy o gospodarce nieruchomościami, organizacjom pożytku publicznego - jeżeli nieruchomość; będzie wykorzystywana na cel prowadzonej przez nie działalności pożytku publicznego,
- organizacje pożytku publicznego będą miały pierwszeństwo wynajmu, dzierżawy lub użytkowania nieruchomości będących w dyspozycji administracji publicznej przed innymi kandydatami, jeżeli nieruchomości te będą im niezbędne dla

prowadzenia działalności pożytku publicznego.

Z chwilą utraty przez organizację statusu organizacji pożytku publicznego użytkowanie wygasa, zaś umowa najmu lub dzierżawy może zostać wypowiedziana bez zachowania terminów.

Ponadto ustawa wprowadza możliwość przekazywania 1% podatku dochodowego przez osoby fizyczne na rzecz organizacji pożytku publicznego.

Poborowi będą mogli odbywać służbę zastępczą w organizacjach pożytku publicznego, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Oznacza to, że poborowi, będą mogli odpracowywać wojsko we wszystkich organizacjach pożytku publicznego, bez względu na to, czy są to stowarzyszenia, czy fundacje, wyłącznie jednak w ramach działalności statutowej tych organizacji. Szczegółowe zasady odbywania służby zastępczej uregulowane są w odrębnych przepisach - ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej /Dz. U. z 2003, Nr 223, poz. 2217 z późn. zm./.

Organizacje pożytku publicznego mają prawo, a publiczne radio i telewizja obowiązek umożliwienia organizacjom nieodpłatnego informowania o ich działalności. Zasady dostępu organizacji do mediów publicznych zostaną określone w rozporządzeniu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.